

EUGENIUSZ GÓRSKI (1947-2013)

Wspaniale jest spotkać kogoś takiego jak On. Kiedy ponad ćwierć wieku temu zacząłem uczestniczyć w seminariach doktoranckich profesora Eugeniusza Górskiego w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, moje zawodowe życie zyskało nowy sens. Bardzo wiele Mu zawdzięczam. Był człowiekiem o rzadko spotykanej życzliwości, zawsze gotowym do udzielenia rady, pomocy i wsparcia. Obdarzał nimi wszystkich z tak wielką wielkodusznością, że Jego słowa, którymi w opiniach, recenzjach, rekomendacjach, listach oceniał naszą pracę i starania, przyjmowaliśmy z myślą, by choć w części na nie zasługiwać. Dzisiaj wiem, że to najmańdrzejszy, najbardziej ludzki sposób kształtowania innych, wzbudzania w nich wiary w siebie, tak potrzebnej do pokonywania trudności. Profesor w październiku 2013 roku nagle, mając zaledwie 66 lat, odszedł do Wieczności. Nie wierzyliśmy Mu, kiedy od pewnego czasu zapowiadał, że Jego życie niedługo się skończy. Pozostawił nas z długiem wobec Niego, którego nie sposób spłacać inaczej niż przekazując innym życzliwość i wielkoduszność, którymi nas przez lata obdarzał.

Profesor Eugeniusz Górski był nie tylko wspaniałym, dobrym człowiekiem. Był także wybitnym uczonym, zajmującym się filozofią hiszpańską i latynoamerykańską, dobrze znanym także w Hiszpanii, w krajach Ameryki Łacińskiej i w Stanach Zjednoczonych, gdzie często przebywał, publikował, miał wielu przyjaciół, znajomych i współpracowników. Kiedy udajemy się tam na konferencje, kwerendy i staże, nie przybywamy jako zupełnie obcy, bo Jego nazwisko wystarcza za najlepszą rekomendację, otwiera przed nami serca gospodarzy i liczne drzwi, które bez tego Jego udziału niekiedy trudno byłoby uchylić. Ten powszechny szacunek Profesor zyskał dzięki prekursorskim badaniom i publikacjom. Pierwszą wielką pracę o filozofii hiszpańskiej, zatytułowaną *Hiszpańska refleksja egzystencjalna. Studium filozofii i myśli politycznej Miguela de Unamuno*, Profesor Eugeniusz Górski opublikował w 1979 roku, a następną, *José Ortega y Gasset i kryzys ideologii hiszpańskiej*, trzy lata później. Te prace poprzedziły osiem następnych, napisanych po polsku, hiszpańsku i angielsku. Ostatnią książką Profesora, wydaną w bieżącym roku, była praca pt. *Idea Europy i myśl współczesna w Hiszpanii*. Był ponadto redaktorem licznych prac zbiorowych i numerów monograficznych czasopism naukowych oraz autorem ponad 200 artykułów, rozpraw i przekładów. Wypromował dwóch doktorów, był recenzentem w ponad 30 przewodach doktorskich, habilitacyjnych oraz profesorskich. Publikacje Profesora zadziwiały świeżością, ujawniały niezwykłą dociekliwość i niedoścignioną erudycję, z której obficie czerpał w imię obiektywizmu i spełnienia najwyższych standardów intelektualnej uczciwości. Ten styl pracy naukowej i warsztat doskonałego badacza jest trudny do wy-

pracowania nawet przez tych uczonych, dla których hiszpańska i latynoamerykańska filozofia są elementami ich rodzimej kultury. Dlatego też nawet Jego najwcześniejsze prace zachowują aktualność, wbrew upływowi czasu i nowszym badaniom w otwartym przez Niego obszarze polskiej nauki. Zasady i styl badań naukowych, jakie wypracował profesor Eugeniusz Górski, w środowisku badaczy zajmujących się podobną problematyką były i pozostaną wysoką normą postępowania naukowego.

Bardzo nam brakuje Profesora, przyjaciela i prawego, życzliwego człowieka.

Dr hab. Mieczysław Jagłowski, prof. UWM
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

PROFESOR EUGENIUSZ GÓRSKI: WIELKI ZNAWCA MYŚLI LATYNOAMERYKAŃSKIEJ

Studia nad Ameryką Łacińską w Polsce coraz bardziej koncentrują się na dwóch obszarach badawczych: współczesnych procesach społeczno-politycznych i tematach etnograficzno-archeologicznych. Myśl „naszoamerykańska” (jak by to określił Horacio Ceruti-Guldberg) wydaje się mało atrakcyjna, jako że nie jest ani medialna, ani też łatwa do zastosowania. Tym bardziej bolesna jest strata, jaką odczuła w ostatnim czasie polska i światowa latynoamerykanistka wraz ze śmiercią profesora Eugeniusza Górskiego.

Profesor Górski zmarł niespodziewanie 5 października 2013 roku. Poświęcił swoje życie naukowe hiszpańskiej, hispanoamerykańskiej i latynoamerykańskiej myśli filozoficznej. Badał historiografię idei, a w ostatnim okresie zajmował się studiami porównawczymi i współczesną filozofią polityczną.

Był wieloletnim pracownikiem Polskiej Akademii Nauk i współpracownikiem Uniwersytetu Warszawskiego, w tym naszego Centrum Studiów Latynoamerykańskich.

Był również stałym współpracownikiem wielu instytucji krajowych i zagranicznych: Consejo Superior de Investigaciones Científicas (Madryt); Universidad de Salamanca; Fundación para el Estudio del Pensamiento Argentino e Iberoamericano (Buenos Aires); Instytutów Filozofii, Literatury Światowej i Ameryki Łacińskiej Rosyjskiej Akademii Nauk; Instytutu Filozofii Kubańskiej Akademii Nauk; Instytutu Cervantesa w Warszawie; The Central European University (Budapeszt); Oxford University; New School for Social Research (Nowy Jork); Cornell University (Ithaca, NY) oraz The Catholic University of America.

Owocem jego pracy są liczne publikacje a wśród najważniejszych znajdują się:

- *Idea Europy i myśl współczesna w Hiszpanii*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
- *Rozważania o społeczeństwie obywatelskim i inne studia z historii idei*, Wyd. IFiS PAN.
- *O demokracji w Hiszpanii (1975-1995)*, Wyd. IFiS PAN.
- *Dependencia y originalidad de la filosofía en Latinoamérica y en la Europa del Este*, México, UNAM.
- *Revolucja i tradycja. Szkice o kubańskiej myśli filozoficzno-społecznej*, Wydawnictwo Filii UW.
- *José Ortega y Gasset i kryzys ideologii hiszpańskiej*, Wydawnictwo Ossolineum.

Dochował się wybitnych następców, wśród nich dr. Janusza Wojcieszaka, którego śmierć w październiku 2012 roku, zaskoczyła boleśnie profesora Górskiego i nas wszystkich. Janusz, wykładowca, tłumacz, nie tylko uczeń, ale przede wszystkim współpracownik Profesora, od połowy lat osiemdziesiątych zajmował się badaniami nad historią latynoamerykańskiej myśli filozoficznej XIX i XX wieku oraz jej propagowaniem w Polsce. W 2010 roku owocem ich współpracy była „Filozofia naszoamerykańska”, kolejna pozycja z serii „Idee i Ludzie” wydana w CESLA, będąca zbiorem wybranych tekstów latynoamerykańskiego filozofa Horacio Cerutti-Guldberga.

Mimo że niedawno przeszedł na emeryturę, kolejne lata profesor Górski chciał poświęcić pracy dydaktycznej. Jak sam mówił w jednej z ostatnich rozmów z nim przeprowadzonych „znajdę w końcu czas, aby móc przekazać moją wiedzę i doświadczenie kolejnemu pokoleniu studentów”, dlatego w październiku podjął pracę dydaktyczną w Instytucie Studiów Iberyjskich i Iberoamerykańskich – jak się okazało tuż przed śmiercią.

Niestety, nie będziemy mieli już okazji filozofowania z nim.

Dr Katarzyna Dembicz
CESLA UW

ŻYCIORYS I PEŁNA BIBLIOGRAFIA PROFESORA EUGENIUSZA GÓRSKIEGO

Wykształcenie, stopnie i tytuły naukowe

1965-1971 – studia filozoficzne i lingwistyczne (WSJO przy Wydziale Filologii Obcych UW – język angielski i hiszpański) na Uniwersytecie Warszawskim.

1970 / 1971 – staż asystencki w Instytucie Filozofii UW.

1971-1974 – studia doktoranckie w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN.

1975 – obrona doktoratu w IFiS PAN.

1981 – kolokwium habilitacyjne w IFiS PAN.

1992 – tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych.

Zatrudnienie

Począwszy od 1 października 1974 roku do 30 września 2012 roku – podstawowe zatrudnienie w IFiS PAN, kolejno na stanowiskach asystenta, adiunkta, docenta, profesora nadzwyczajnego, profesora zwyczajnego oraz kierownika Zakładu Filozofii Nowożytnej i Współczesnej (w latach 2010-2013); tamże w latach 1985-1995 – prowadzenie ogólnopolskiego seminarium na temat współczesnej myśli hiszpańskiej i latynoamerykańskiej.

Dodatkowe, zwykle częściowe zatrudnienia lub wykłady zlecone: w Katedrze Iberystyki UW w latach siedemdziesiątych XX wieku – wykłady z filozofii i historii idei w Hiszpanii; w CESLA UW – wykłady z porównawczej historii idei w Ameryce Łacińskiej i Europie Wschodniej w latach dziewięćdziesiątych; w filii UW w Białymstoku – pół etatu w latach 1982-1991; wykłady w Wyższej Szkole Handlu i Prawa w Warszawie (Uczelnia Łazarzkiego) w latach 1996-2003; ostatnio, od 1 X 2004 do 15 XI 2012 – zatrudnienie w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach na stanowisku profesora zwyczajnego i kierownika Zakładu Myśli Politycznej.

W listopadzie 2012 roku profesor Górski przeszedł na emeryturę i ponownie został zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego w IFiS PAN do października 2013 roku. Od października 2013 roku był zatrudniony w Instytucie Studiów Iberyjskich i Iberoamerykańskich UW.

Stypendia i współpraca zagraniczna

Instytut Filozofii Rady Wyższej Badań Naukowych (CSIC) w Madrycie (odpowiednik IFiS PAN) – wieloletnia współpraca począwszy od 1977 roku, Uniwersytet w Salamance, Universidad Complutense de Madrid, Universidad Autónoma de Madrid, UNED w Madrycie, UNAM w Meksyku, École des Hautes Études en Sciences Sociales w Paryżu, Université de Toulouse-Le Mirail, Rosyjska Akademia Nauk (Instytuty Filozofii, Ameryki Łacińskiej i Literatury Światowej), Instituto de Filosofía de la Academia de Ciencias de Cuba, Instytut Filozofii Akademii Nauk NRD, University College of North Wales w Bangor, Oxford University, Harvard University, Cornell University, New School for Social Research w Nowym Jorku, The Catholic University of America w Waszyngtonie jako Visiting Research Professor w 2006.

Referaty i wykłady wygłaszane m. in. w: Aachen (Niemcy), Alcalá de Henares (Hiszpania), Bratysława, Budapeszt, Buenos Aires, Burlington i Ithaca (USA), Hawana, Lugo (Galicia), Madryt, Montevideo, Salamanka, Santiago de Chile, Waszyngton.

Granty i odznaczenia: The Central European University Grant i Open Society Institute – HESP (Fundacja Sorosa) w latach 1991-1994; NATO Democratic Institutions Fellowship (Bruksela, 1994-1997), Medal Uniwersytetu Palermo (Buenos Aires 1992), Złoty Krzyż Zasługi (od Prezydenta RP, 2011), Grant z Narodowego Centrum Nauki (Kraków, 2011).

Udział w komitetach i radach redakcyjnych czasopism i serii wydawniczych

Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej (Warszawa); Dialogue and Universalism (Warszawa); Ameryka Łacińska. Kwartalnik Analityczno-Informacyjny (Warszawa); Studia Filozoficzne (Warszawa); Estudios Hispánicos (Wrocław); Revista de Hispanismo Filosófico (Madryt); Concordia. Internationale Zeitschrift für Philosophie. Revista Internacional de Filosofía (Aachen); Seria: The Peculiarity of Man (Kielce); członek międzynarodowego jury w Centro de Educación, Ciencia y Sociedad (Buenos Aires).

Książki autorskie i redagowane prace zbiorowe

(1979) *Hiszpańska refleksja egzystencjalna. Studium filozofii i myśli politycznej Miguela de Unamuno* (rozprawa doktorska), Wrocław, Ossolineum, ss. 253.

(1982) *José Ortega y Gasset i kryzys ideologii hiszpańskiej* (rozprawa habilitacyjna), Wrocław, Ossolineum, ss. 267.

(1982) *Problemy człowieka we współczesnej myśli hiszpańskiej*, praca zbiorowa pod redakcją E. Górskiego, Kraków, Wydawnictwo Literackie, ss. 299.

NAUKA

- (1987) „W kręgu filozofii latynoamerykańskiej”, *Studia Filozoficzne*, numer specjalny (12) pod redakcją naukową E. Górskiego, Warszawa, PWN, ss. 207.
- (1988) *Filozofia marksistowska w Hiszpanii*, pod redakcją naukową E. Górskiego, Warszawa, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, ss. 206.
- (1991) *Rewolucja i tradycja. Szkice o kubańskiej myśli filozoficzno-społecznej*, Białystok, Wydawnictwo Filii UW, ss. 294.
- (1992) *500th Anniversary of Columbus' Voyage: Europe and the Americas in the Perspective of Universalism*, edited by E. Górski, Warsaw University, numer specjalny 1(5) „Dialogue and Humanism”, ss.167.
- (1994) *Dependencia y originalidad de la filosofía en Latinoamérica y en la Europa del Este, México*, UNAM, ss. 199; także on-line w Google Book Search.
- (1997) *O demokracji w Hiszpanii (1975-1995)*, Warszawa, Wyd. IFiS PAN, ss. 136.
- (2001) *Latin America and East Central Europe. Studies in the History of Ideas / América Latina y Europa Centro-Oriental. Estudios sobre la historia de ideas*, Warszawa, CESLA UW, ss. 80.
- (2003) *Rozważania o społeczeństwie obywatelskim i inne studia z historii idei*, Warszawa, Wyd. IFiS PAN, ss. 264.
- (2007) *Universalism in Polish Thought*, A Special Issue of *Dialogue and Universalism* (No. 3-4), edited by E. Górski, and published by SEC and DIALOG, Warszawa, ss. 160.
- (2007) *Civil Society, Pluralism and Universalism*, Washington D.C., The Council for Research in Values and Philosophy, 2007, ss. 266; on-line: <http://www.crvp.org/-pubs.htm>.
- (2009) *Spain, Poland and Europe*, edited by E. Górski, numer specjalny (6-7) *Dialogue and Universalism*, published by POLISH SEC and DIALOG, Warsaw, ss. 168.
- (2013) *Idea Europy i myśl współczesna w Hiszpanii*, SCHOLAR Warszawa, ss. 252.

Artykuły i rozprawy naukowe

1972

1. „Carlos Vaz Ferreira i myśl filozoficzna Ameryki Łacińskiej”, *Studia Filozoficzne*, nr 11-12, ss. 57-68.
2. „Carlos Vaz Ferreira”, w: *Rocznice kulturalne uchwalone przez Światową Radę Pokoju na rok 1972*, Warszawa, Wyd. OKP, ss. 35-39.
3. „O filozofii w Ameryce Łacińskiej”, *Studia Filozoficzne*, nr 11-12, ss. 227-232.

1975

4. „Koncepcja człowieka w filozofii Miguela de Unamuno”, *Studia Filozoficzne*, nr 9, ss. 125-139.

1976

5. „Problem Don Kichota w Hiszpanii XX wieku”, *Człowiek i Światopogląd*, nr 1, ss. 89-105.
6. „Kultura hiszpańska w refleksji Miguela de Unamuno”, *Kultura i Społeczeństwo*, nr 3, ss. 253-261.

1979

7. „Kryzys chrześcijaństwa w ujęciu Miguela de Unamuno”, *Humanitas*, t. II, ss. 111-123.

1981

8. „Meksykański przegląd filozoficzny”, *Studia Filozoficzne*, nr 6, ss. 161-164.

1982

9. „Człowiek w filozofii Unamuna i Ortegi y Gasset”, w: *Problemy człowieka we współczesnej myśli hiszpańskiej*, red. E. Górski, Kraków 1992, ss. 63-106.

1983

10. „Hiszpańskie rozważania o kryzysie”, *Człowiek i Światopogląd*, nr 9, ss. 84-97.
11. „Eurokomunizm i socjalizm w Hiszpanii”, *Zdanie*, nr 2, ss. 56-58.

1984

12. „Komuniści i katolicy w po frankistowskiej Hiszpanii”, *Człowiek i Światopogląd*, nr 3, ss. 116-120.
13. „Problemy myśli marksistowskiej w Hiszpanii”, *Humanitas*, t. IX, ss. 83-102.

1985

14. „Marksizm i antropologia dialektyczna w Hiszpanii”, *Panta rei*, t. I, ss. 163-177.

1986

15. „Filozofia marksistowska w Ameryce Łacińskiej (Problemy badań i rozwoju w wybranych krajach)”, *Myśl Marksistowska*, nr 2, ss. 151-167.

1987

16. „Kategoria społeczeństwa obywatelskiego u Gramsciego i jej recepcja”, *Studia Filozoficzne*, nr 9, ss. 97-110.
17. „Teoria zależności i socjologia latynoamerykańska”, *Studia Socjologiczne*, nr 1, ss. 187-206.
18. „Powstanie i ewolucja myśli marksistowskiej w Ameryce Łacińskiej”, *Studia Filozoficzne*, nr 12, ss. 59-75.

1988

19. „El pensamiento español en Polonia (I)”, w: *Actas del V Seminario de Historia de la Filosofía española*, Antonio Heredia Soriano (ed.), Salamanca, ss. 283-309.

NAUKA

20. „Filozofia latynoamerykańska i teologia wyzwolenia”, w: *Teologia wyzwolenia*, redakcja naukowa W. Mysłek, M. Nowaczyk, Warszawa, ss. 43-76.

21. „Marksizm na Kubie a doświadczenia rewolucji w Ameryce Łacińskiej”, *Myśl Marksistowska*, nr 1, ss. 122-138.

22. „Wstęp”, w: *Filozofia marksistowska w Hiszpanii*, Warszawa, ss. 5-52.

1989

23. „Myśl marksistowska w Hiszpanii w okresie II Republiki”, w: *Hiszpania II Republiki. Polityka i literatura*, P. Sawicki (red.), Wrocław, ss. 33-40.

24. „Latynoamerykańska myśl filozoficzna i społeczna z perspektywy wschodnioeuropejskiej”, *Studia Filozoficzne*, nr 10, ss. 71-90.

1990

25. „Poglądy filozoficzne José Carlosa Mariátegui”, *Studia Filozoficzne*, nr 4, ss. 71-79.

1991

26. „Apunte sobre el conocimiento de Ramón Llull en Polonia”, *Studia Lulliana*, Palma de Mallorca, nr 84, ss. 41-52.

27. „Przewodniczek po demokracji”, *Krytyka. Kwartalnik Polityczny*, nr 37, ss. 47-50.

28. „Report on the International Conference: Polishness, Europeaness, Universalism: The Constitution as a Blueprint for Social Order and the Meaning of History”, *Dialogue and Humanism*, nr 3-4, ss. 113-123 (współautor: A. Miś).

1992

29. „Philosophy and Society in East European and Latin American Thought. Preliminary Remarks”, *Estudios Latinoamericanos*, Warszawa, t. 14, I parte, ss. 309-321.

30. „La recepción en Polonia del pensamiento español de la Contrarreforma y del Barroco”, w: *Exilios Filosóficos de España. Actas del VII Seminario de Historia de la Filosofía Española e Iberoamericana*, Antonio Heredia Soriano (ed.), Salamanca, ss. 269-286.

31. „El pensamiento filosófico y social latinoamericano desde la perspectiva europea oriental”, *Estudios Latinoamericanos*, Wrocław, t. 15, ss. 243-266.

32. „Idea społeczeństwa obywatelskiego w tradycji rosyjsko-radzieckiej”, *Pogranicze. Studia Społeczne*, Białystok, t. I, ss. 171-185.

33. „Uwagi o europejskości w kontekście polskim i globalnym”, w: *Dylematy europejskiej tożsamości*, red. E. Skotnicka-Illasiewicz, Studia. Fundacja „Polska w Europie”, Warszawa, ss. 27-32.

34. „Bemerkungen über das europäische Wesen im polnischen und im globalen Kontext”, w: *Dilemmata der Europäischen Identität, Studien der Stiftung „Polen in Europa”*, Warszawa, ss. 34-40.

35. „The Idea of Unity of Europe and the Idea of Unity of the Americas”, *Dialogue and Humanism*, nr 1, ss. 43-56.

36. „El pensamiento filosófico en la Europa del Este y en Iberoamérica”, *Boletín de Filosofía de la Fundación para el Estudio del Pensamiento Argentino e Iberoamericano*, Buenos Aires, nr 24, ss. 21-29.

1993

37. „Filosofía y sociedad en el pensamiento europeo oriental y latinoamericano”, *Cuadernos Americanos*, México, nr 41, ss. 76-92.

1995

38. „Pensamiento latinoamericano – pensamiento centroeuropeo”, w: *Memorias del VI Congreso de la FIEALC*, Foro 3, comp. J. Wojcieszak, Warszawa, CESLA, ss. 56-58.

39. „Światopogląd José Martíego”, *Ameryka Łacińska. Kwartalnik Informacyjno-Analityczny*, nr 3, ss. 60-62.

40. „Filozofia w kręgu kultur słowiańskich a filozofia latynoamerykańska”, w: *Filozofia i religia w kulturze narodów słowiańskich*, T. Chrobak, Z. Stachowski (red.), Wydawnictwo WSP, Rzeszów, ss. 9-23.

41. „Z dziejów hiszpańskiej myśli liberalnej”, w: *Studia nad liberalizmem*, R. Skarzyński (red.), Warszawa, Wyd. ISP PAN, ss. 47-75.

1996

42. „La sociedad civil en Polonia”, *Isegoría. Revista de Filosofía Moral y Política*, Madrid, nr 13, ss. 154-160, także on-line.

43. „Slavophilism and Indigenismo”, w: *III Congreso Latinoamericano de la Universidad de Varsovia. Memorias*, t. 1, Warszawa, Ediciones CESLA, ss. 391-400.

44. „La difusión de la obra de José Ortega y Gasset en Polonia”, w: *Ideologías y poder. Aproximaciones a las literaturas hispánicas en los tiempos de crisis. “Estudios Hispánicos”*, T. V, Edición a cargo de P. Sawicki y B. Baczyńska, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1996, ss. 197-214.

45. „Algunos aspectos del pensamiento de la Europa del Este e Iberoamérica”, w: *Europa del Centro y del Este y el mundo hispánico. Simposio internacional de hispanistas*, Cracovia, 26-28 de octubre de 1995, Edición: Ana I. Blanco Picado, Teresa Eminowicz, Oficyna Wydawnicza Abrys, Kraków, ss. 99-103.

1997

46. „Przegląd hiszpański. Kryzys socjaldemokracji”, *Przegląd Polityczny*, nr 33/34, ss. 146-150.

47. „Tipos del occidentalismo en Europa Central y Oriental y en América Latina”, w: *Diálogo interregional entre Europa Centro-Oriental y América Latina. Memorias*, editor: A. Dembicz, CESLA, Warszawa, ss. 47-56.

NAUKA

48. „Übergänge zur Demokratie: Spanien und Polen im Vergleich”, *WeltTrends. Zeitschrift für internationale Politik und vergleichende Studien*, Potsdam, nr 17, ss. 139-151.

49. „Ukarani «zbawcy». Dlaczego hiszpańscy socjaliści musieli oddać władzę”, *Gazeta Wyborcza*, 22-23 lutego, ss. 16-18.

1998

50. „Filosofía española en Polonia”, *Cuenta y Razón*, Madrid, nr 107, julio-agosto, ss. 13-16.

51. „The Idea of Civil Society in Russia”, *Dialogue and Universalism*, nr 7-8, ss. 183-193.

52. „Mística española en Polonia”, *Cuenta y Razón*, Madrid, nr 108, octubre-noviembre, ss. 22-26.

1999

53. „Problems of Democratic Transition and Consolidation: Spain and Poland”, *Dialogue and Universalism*, nr 1-2, ss. 103-116.

54. „Relaciones hispano-polacas”, *Cuenta y Razón*, Madrid, nr 111, mayo-junio, ss. 99-103, także on-line.

55. „Eastern Europe and Latin America in a Comparative and Universalist Perspective”, *Dialogue and Universalism*, nr 5-6, ss. 143-164.

56. „Odmiany okcydentalizmu w Europie Środkowej i Wschodniej”, w: *Koncepcje integracyjne w myśli narodów słowiańskich*, pod redakcją naukową Z. Stachowskiego, Warszawa-Tyczyn, ss. 56-67.

2000

57. „La guerra civil española, vista desde Polonia”, *Sistema. Revista de Ciencias Sociales*, Madrid, nr 154, enero, ss. 107-112.

58. „Poglądy społeczno-ekonomiczne Jana Pawła II”, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie. Seria Prawo*, zeszyt 4, ss. 24-48.

59. „Eslavofilia, eurasianismo e indigenismo. Ideologías nacionalistas en Rusia y en América Latina”, *Itinerarios*, UW, nr 3/2, ss. 247-258.

2001

60. „La idea del universalismo en Polonia y en las Américas”, *Itinerarios*, UW, nr 4, ss. 99-114.

61. „Idea uniwersalizmu w Polsce i w obu Amerykach”, w: *Filozofia – dialog – uniwersalizm. Księga dedykowana Profesorowi Januszowi Kuczyńskiemu*, pod redakcją J. Krakowiaka, W. Lorenca, A. Misia, Warszawa, ss. 191-211.

62. „Proyecciones polacas, w: *Arturo Ardao y Arturo Andrés Roig. Filósofos de la autenticidad. En homenaje*, Hugo E. Biagini, Raúl Fornet-Betancourt (editores), Wissenschaftsverlag Mainz, Aachen, ss. 41-45, także on-line.

63. „The Idea of Universalism in Poland and Both Americas”, *Dialogue and Universalism*, nr 11-12, ss. 51-74.

64. „Poglądy społeczno-filozoficzne José Carlosa Mariátegui”, *Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej*, vol. 46, ss. 141-165.

2002

65. „From «Socialist» to Postmodern Pluralism in Poland”, *East European Politics and Societies*, University of California Press, Vol. 16, No. 1, ss. 249-277.

66. „Conservative-Liberal Socialism: The Social-Economic Views of John Paul II”, *Dialogue and Universalism*, no. 6-7, ss. 31-44.

67. „Demokracja i postmodernizm w Hiszpanii”, *Wszechnica Polska. Kwartalnik Naukowy*, nr 1, ss. 73-84.

68. „Eslavofilia, Eurasia e Indigenismo (ideologías nacionalistas en Rusia y América Latina)”, *Con-Ciencia Política*, Veracruz, nr 2, ss. 199-210); także on-line na stronie <http://portal.veracruz.gob.mx>.

2003

69. „El pensamiento de Fernando Savater en Polonia”, w: *España en Europa. Historia, contactos, viajes. „Estudios Hispánicos”*, XI, P. Sawicki (ed.), Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, ss. 187-191.

2004

70. „España y Polonia: sus identidades democráticas”, w: *Identidades: Etnias, Culturas, Naciones, Estudios*, coordinados por M. Nalewajko, Instituto de Estudios Ibéricos e Iberoamericanos, Universidad de Varsovia, ss. 51-65.

2005

71. „Społeczeństwo obywatelskie”, *Dziś. Przegląd Społeczny*, nr 11, ss. 89-96.

2006

72. „Fernando Savater i myśl hiszpańska przełomu XX i XXI wieku”, w: *Z myśli hiszpańskiej i iberoamerykańskiej. Filozofia – literatura – mistyka*, pod redakcją M. Jagłowskiego i D. Sepczyńskiej, Olsztyn, ss. 31-49.

73. „Filozofia i etyka w twórczości Fernando Savatera”, w: *Wyjaśnić i rozumieć. Księga dedykowana Profesorowi Zbigniewowi Kuderowiczowi*, red. M. Kowalska, Białystok, ss. 377-388.

74. „Z zagadnień myśli społecznej międzywojnia i doby Powstania”, w: *Tragizm i sens Powstania Warszawskiego*, praca zbiorowa pod red. Janusza Kuczyńskiego oraz Józefa L. Krakowiaka, Warszawa, ss. 261-272.

75. „John Paul II’s Idea of Universalism”, *Dialogue and Universalism*, no. 11-12, ss. 7-34.

2007

76. „Uniwersalizm Jana Pawła II”, w: *Wokół humanistycznych wartości*, red. T. Daszkiewicz, P. Czarnecki, Wyd. WSiFIZ, Warszawa 2007, ss. 69-95.

77. „Globalization, Universalism and Changes in the World-System”, *Dialogue and Universalism*, no. 3-4, ss. 85-102.

2008

78. „Globalizacja, uniwersalizm i przemiany systemu światowego”, w: *Jedność i różnorodność – wyzwanie globalizacji*, red. R. Stefański, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń – Kielce, ss. 117-137.

79. „Hiszpania a Europa jako problem”, *Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej*, t. 53, ss. 219-239.

2009

80. „Europa w historii i świadomości hiszpańskiej”, w: *Europa homogeniczna czy komplementarna – recepta na zjednoczenie*, R. Stefański, A. Zamojski (red.), Toruń – Kielce, ss. 56-80.

81. „Dyskusja o wychowaniu obywatelskim w Hiszpanii”, w: *Szkoły – nauczyciele – uczniowie. Dyskusja o programie, metodzie, uczeniu się w Europie*, red. T. Gumuła, T. Dyrda, Kielce – Radom 2009, ss. 395-405.

82. „El tema de Europa en las transiciones polaca y española”, w: *Transición en retrospectiva. Los casos de Polonia y España*, Warszawa – Toledo, ss. 15-27.

83. „Hiszpania a Europa jako problem (Od pokolenia 98 do zmięczenia frankizmu)”, *Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej*, t. 54, ss. 139-162.

84. „Europe in Spanish History and Thought”, *Dialogue and Universalism*, No. 6-7, ss. 21-40.

2010

85. „Refleksja nad Europą w Polsce i w Hiszpanii od czasu przejścia do demokracji”, w: *Młode demokracje. 20 lat transformacji systemowej w Europie Środkowej 1989-2009*, red. W. Saletra, J. Jarosiński, Kielce, ss. 33-44.

86. „Globalization, Universalism and Changes in the World-System”, w: *Philosophy in Times of Social Crisis: Integrity and Dialogue. Essays in Honor of George F. McLean*, edited by Plamen Makariev, Andrew Blasco, Dariusz Dobrzanski, Minerva Publishing House, Sofia, ss. 138-154.

87. „Globalizacja i uniwersalizm z perspektywy Ameryki Łacińskiej i Europy Wschodniej”, *Zdanie*, Kraków, nr 3-4, ss. 25-31.

88. „Demokratyczna Hiszpania w Europie”, *Studia Europejskie*, nr 2 (54), ss. 63-88.

89. „Przemiany demokratyczne i europeizacja Hiszpanii”, *Przegląd Politologiczny*, Poznań, nr 1, ss. 55-71.

90. „Globalización y universalismo desde la perspectiva de América Latina y Europa del Este”, w: *América Latina. Dos siglos de independencia. Instituto de Estudios Ibéricos e Iberoamericanos de la Universidad de Varsovia*, UNED Centro Asociado de Segovia, Warszawa, ss. 195-207.

91. „Globalization and Universalism from the Perspective of Latin America and Eastern Europe”, *Dialogue and Universalism*, No. 9-10/2010, ss. 15-28.

2011

92. „Nowe myślenie po hiszpańsku jako wyzwanie iberoamerykańskiej wspólnoty narodów” (Wykład wygłoszony 5 października 2011 r. w CESLA UW na inauguracji nowego roku akademickiego), *Ameryka Łacińska. Kwartalnik Analityczno-Informacyjny*, nr 3-4 (73-74), ss. 3-11.

93. „Horacio Cerutti Guldberg i problemy filozofii latynoamerykańskiej”, w: Horacio Cerutti Guldberg, *Filozofia naszoamerykańska*, przełożył J. Wojcieszak, CESLA UW, Warszawa, ss. 29-41.

94. „Horacio Cerutti Guldberg y el problema de la filosofía latinoamericana”, w: Horacio Cerutti Guldberg, *Filosofía nuestroamericana*, traducción de F. J. Rodríguez Abraham, CESLA, Universidad de Varsovia, ss. 69-91.

95. „Polska i Hiszpania w integrującej się Europie w perspektywie historycznej i filozoficznej”, w: *Polska i Hiszpania w Unii Europejskiej: doświadczenia i perspektywy*, UW, praca zbiorowa pod red. A. Sroki (w druku).

96. „Filozofia, demokracja i ponowoczesność w dzisiejszej Hiszpanii”, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio I Philosophia – Sociologia*, vol. XXXVI, 1, ss. 141-170.

97. „Democratic Spain and the Ibero-American Community of Nations”, *Dialogue and Universalism*, vol. XXI, No. 2, ss. 93-114.

98. „Hiszpania w Europie, w Iberoamerykańskiej Wspólnocie Narodów i we współczesnym świecie”, w: *Państwo i prawo wobec współczesnych wyzwań. Integracja europejska i stosunki międzynarodowe. Księga jubileuszowa Profesora Jerzego Jaskierni*, redakcja naukowa Ryszard M. Czarny i Kamil Spryszak Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, ss. 728-759.

99. „Idee filozoficzne i polityczne w kręgu szkoły madryckiej”, w: *Fundamentalne kategorie ludzkiego poznania*, red. R. Stefański, Toruń (w druku).

100. „España democrática y la Comunidad Iberoamericana”, w: *Pensamiento filosófico y político del CESLA*, red. R. Paradowski, Warszawa, CESLA UW.